Kituose šurfuose, tirtuose Priekulės miesto istorinėje dalyje aukščiau nurodytose vietose, nei archeologinio sluoksnio, nei archeologiškai vertingų radinių nerasta, išskyrus XIX a. pabaigos – XX a. I pusės keramikos ar statybinių elementų fragmentus.

The field evaluations in Priekulė

In 2010, evaluations (54 test pits, 69.75 m^2) were conducted in the historic part of the town of Priekulė (Klaipėda District) at the site of planned water supply and domestic sewage line routes. Test pits were excavated near the buildings at Turgaus St. 1, 3, 4, 6, 8, 9, 13, Klaipėdos St. 1, 3, 10, 12, 43, 45, Pamarių St. 2, 3, 3b, 4, 6, and Žalgirio St. 5, 14, 18. The utility line trench digging was monitored near the buildings at Turgaus St. 6, 8 and Pamarių St. 2, 4.

At Turgaus St. 8, the site of a former inn, several potsherds and tile fragments dating to the 17th–18th centuries were found in a mixed 19th century cultural layer together with household rubbish. Blown-glass bottles predominated in the storage pit fill soil. Test pits were excavated beside the pipelines at Pamarių St. 2, 4 and a mixed layer of reddish soil, which was up to 1.05–1.2 m thick in places and contained late 16th–18th-century potsherds and 19th–20th-century finds, were recorded. Although no 17th–18th-century layers were found, chance finds of potsherds from that period attest to the earliest part of Priekulė's history beginning after the foundation of the church in the early 16th century and the somewhat later establishment of the parish school. The early development of Priekulė is undoubtedly connected with the area around the church that used to stand near the intersection of Turgaus and Pamarių streets.

No archaeological layers or archaeologically significant finds were discovered near the other aforementioned buildings except for potsherds or pieces of building material dating to the late 19th century – first half of the 20th century.

Giedrė Piličiauskienė,
Gytis Piličiauskas

Žvalgomieji tyrimai Priekulėje, Turgaus aikštėje

Priekulė rašytiniuose šaltiniuose minima nuo XVI a. Čia buvo pastatyta viena seniausių bažnyčių šiame krašte. Jau XVII a. šalia bažnyčios veikė karčema. XVI–XIX a. Priekulės miestelio raidą architektūros istorikai linkę aiškinti kulminio dvaro sodybos ir bažnyčios junginiu. Turgaus (Naujoji arba Javų) aikštė buvo suformuota tik XIX a. viduryje, galbūt kulminio dvaro ūkinio pastato kieme (Purvinas M., Purvinienė M., Priekulės plano struktūros ypatybės, *Kultūros paminklai*, V., 1996, t. 3, p. 158–163). Urbanistiniu-istoriniu požiūriu Priekulės raida palyginti daug tyrinėta, tačiau architektų ir istorikų išvados ir siūlomos raidos schemos šiandien dar negali būti patvirtintos archeologinių tyrimų duomenimis dėl menko jų masto.

Archeologiniai kasinėjimai Priekulėje pradėti tik 1995 m. Tyrimai į P nuo Turgaus gatvės liudija, kad ši Priekulės dalis galėjo būti apgyvendinta gerokai anksčiau prieš įkuriant aikštę – XVII ar XVIII a. Archeologei R. Banytei-Rowell pavyko aptikti šiuo laikotarpiu datuojamos keramikos šukių, tiesa, kartu su vėlesniais radiniais (*ATL 1998 ir 1999 metais*, V., 2000, p. 412–413).

1 pav. Šurfų planas Turgaus aikštėje. G. Piličiausko brėž.

Fig. 1. Situation plan of the test pits in Turgaus Square.

2010 m. Klaipėdos r. savivaldybės užsakymu maždaug 35 a dydžio Turgaus aikštėje buvo iškasti 5 2x2 m dydžio šurfai (1 pav.). ***Šurfe 1*** buvo aptiktas 20–30 cm storio pilkos žemės sluoksnis su pavienėmis XX a. II pusės šiukšlėmis. Giliau pasirodė rusvas smėlis – įžemis. ***Šurfe 2*** po 30–35 cm storio pilkos žvyringos žemės su XX a. vidurio ir II pusės radiniais sluoksniu slūgsojo panašios spalvos griuveninga žemė. Išskyrus palyginti smulkias plytų duženas, joje nebuvo radinių. 55–60 cm gylyje griuvenos pilkoje žemėje išnyko. Šiame gylyje buvo surasta XIX–XX a. pradžia datuojama saga (2:1 pav.). 70–80 cm gylyje didžiojoje šurfo dalyje buvo pasiektas įžemis – balsvas priemolis. Jame išryškėjo 5 dėmės – buvę perkasimai. Perkasimai buvę nevienalaikiai, be radinių (išskyrus smulkias plytų nuolaužas). Ankstesnių nei XIX a. radinių šurfe 2 neaptikta, tačiau keli įgilinti objektai gali būti susiję su senosios Priekulės sodybomis.

Šurfo 3 paviršių dengė 20–30 cm storio pilka žemė be radinių – užpilta dirvožemiu. Giliau buvo taip pat užpiltas maždaug 15 cm storio balsvo smėlio sluoksnis. 35–40 cm gylyje vėl pasirodė pilka žemė. Ji buvo vienalytė, maždaug 45 cm storio. Šiame sluoksnyje rasti keli juosva glazūra padengto ir augaliniu reljefiniu motyvu puošto plokštinio koklio fragmentai, fajansinės lėkštės šukė, akmens masės indo su ąsa šukė, kaolino pypkutės dužena, keletas smulkių žalsva ir gelsva glazūra padengtų indų šukių, bronzinė saga su užrašu vidinėje pusėje *BESTE**GH* (2:2 pav.). Kultūrinis sluoksnis šurfe 3 gali būti datuojamas XIX–XX a. 90 cm gylyje kultūrinis sluoksnis perėjo į pilką vandeningą priesmėlį be radinių. Dar giliau, 1 m gylyje pasirodė šviesus rusvas priesmėlis – įžemis.

Šurfe 4 žemės paviršių dengė 2 užpiltiniai sluoksniai: 30 cm storio pilka žemė ir 15 cm storio rusvas smėlis. Humusinga žemė buvo užpilta XX a. II pusėje, įrengiant skverą. Smėlio sluoksnis gali būti susijęs su XX a. pradžios

2 pav. Bronzinės sagos (1–3) ir kabučio (4) fragmentas. G. Piličiausko nuotr. 0 2 cm

Fig. 2. The bronze buttons (1–3) and pendant fragment (4).

turgaus grindiniu, t. y. būti jo pagrindu. Giliau pasirodė pilkos griuveningos žemės sluoksnis. Šio sluoksnio apačioje, 60–65 cm gylyje griuvenų buvo labai tiršta. Jas sudarė čerpių ir plytų duženos. Pagal statybinę keramiką bei glazūruoto indo šukę pilkos žemės sluoksnis ir griuvenos gali būti datuojamos XIX–XX a. I puse. 65–70 cm gylyje iš karto po griuvenomis pasirodė natūralus balsvas priemolis – įžemis.

Šurfe 5 žemės paviršių dengė 2 užpiltiniai XX a. sluoksniai: 20 cm storio pilka žemė ir 10 cm storio rusvas smėlis. Giliau pasirodė pilkos, vietomis su smėlingais lęšiais žemės sluoksnis. Sluoksnyje pasitaikė XIX–XX a. datuojamų radinių: koklių fragmentų, stiklinio vyno butelio dugnas, 2 kaltinės geležies vinys, skaidria glazūra padengtas indo pakraštys. Kartu su jais rastas ir vienas gerokai ankstesnio laikotarpio dirbinys – bronzinio kabučio fragmentas (2:4 pav.). Artimiausios analogijos, tačiau neidentiški radiniai, yra žinomi iš Žvilių (Šilalės r.) ir Žaduvėnų (Telšių r.) romėniško laikotarpio kapinynų. Tokie dirbiniai datuojami II a. pabaiga – III a. 85–100 cm gylyje šurfe 5 buvo pasiektas natūralus gruntas – rusvas priemolis.

Šurfuose aptikti XX a. supiltiniai sluoksniai, XIX–XX a. pradžios kultūrinis sluoksnis galbūt su pavieniais XVIII a. radiniais bei II–III a. datuojamu pusmėnulio formos bronziniu kabučiu. Šis dirbinys į XIX–XX a. pradžios kultūrinį sluoksnį galėjo pakliūti iš suardyto romėniško periodo kapo. Tikėtina, kad kapinynas buvęs Turgaus aikštės vietoje arba kažkur toliau, o priešistorinis dirbinys į Turgaus aikštę pakliuvo kartu su kasamu smėliu. Jokių aikštės grindinio pėdsakų nepastebėta – jis buvo išardytas XX a. II pusėje. Išlieka tikimybė, kad vykdant didesnius tyrimus aikštėje bus aptikti buvusių dvaro ar kitų pastatų, galbūt ir geležies amžiaus kapinyno liekanos.

The field evaluation in Turgaus Square

In 2010, at the order of Klaipėda District Municipality, five 2 x 2 m test pits were excavated in the roughly 3500 m^2 Turgaus Square in Priekulė (Fig. 1). The test pits contained 20th-century fill layers, a 19th – early 20th-century cultural layer sometimes with isolated 18th-century finds (including buttons, Fig. 2:1–3) and a 2nd–3rd-century crescent-shaped bronze pendant (Fig. 2:4). This artefact could have gotten into the 19th – early 20th-century cultural layer from a destroyed Roman era burial. It is likely that the cemetery was at the site of the Turgaus Square or somewhere further away and the prehistoric artefact reached the Turgaus Square together with sand that was brought in. No traces of the square's paving were noticed as it had been removed in the second half of the 20th century. The probability remains that in conducting larger excavations in the square, the remains of the former manor or other buildings and perhaps the remains of an Iron Age cemetery will be discovered.

SALANTAI

Romas Jarockis

Tyrinėjimai Salantuose

2008 m. Salantų miesto (Kretingos r.) istorinėje dalyje L. Deveikytė vykdė žvalgomuosius tyrimus, kurių metu ištirti 28 šurfai (iš viso 52 m^2). Šurfuose aptiktas kultūrinis sluoksnis su XVII–XX a. datuojamais radiniais (*ATL 2008 metais*, V., 2009, p. 372–373).